

Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt één punt toegekend.

Door de tijd heen

1 maximumscore 2

De juiste volgorde is:

4, 6, 1, 3, 2, 5 of 6, 4, 1, 3, 2, 5.

Opmerking

Als door het weglaten van één foutief geplaatst nummer een verder foutloze reeks ontstaat, mag één scorepunt worden toegekend.

Prehistorie en Oudheid

2 maximumscore 2

Een juist antwoord bevat:

- een juist kenmerk van de Griekse stadstaten (bijvoorbeeld de ontwikkeling van democratie) 1
- een juiste uitleg waarom dit kenmerk de westerse beschaving heeft beïnvloed (bijvoorbeeld in de meeste westerse landen begon de ontwikkeling van de parlementaire democratie met een verwijzing naar de volksvergaderingen in de Griekse stadstaten) 1

3 maximumscore 4

Voorbeeld van een juist antwoord is:

Bij 1:

- De technische voorsprong van de Romeinen komt naar voren in de brug over de Saône die Caesar in één dag bouwt 1
- De technische voorsprong draagt bij aan de groei van het Romeinse Rijk omdat de Romeinen daardoor een (militair) overwicht hebben op hun buurvolken 1

Bij 2:

- De Romeinse diplomatie komt naar voren in de vraag om hulp van de bedreigde volken/de Haeduërs/de Ambarri/de Allobrogen / de rol die de Romeinen zich aanmeten als beschermer van de volken in hun grensgebied/hun bondgenoten 1
- De Romeinse diplomatie draagt bij aan de groei van het Romeinse imperium, omdat de Romeinen door volken tegen elkaar uit te spelen / door een verdeel- en heerspolitiek hun invloed uitbreiden 1

Vraag	Antwoord	Scores
4	maximumscore 2 Voorbeeld van een juist antwoord is: De bedoeling van Caesar om tot consul gekozen te worden, maakt hem een minder betrouwbare bron, omdat hij er belang bij heeft zijn eigen rol in de oorlog zo gunstig mogelijk (voor Rome) af te schilderen / door een heldenrol voor zichzelf te creëren meer stemmen kan halen.	
5	maximumscore 3 Voorbeeld van een juist antwoord is: <ul style="list-style-type: none">• Op de sarcofaag zijn uiterlijke vormen van de Grieks-Romeinse cultuur zichtbaar, bijvoorbeeld de kleding van de Romeinse soldaten/de toga/ de lauwerkrans/het driehoekige timpaan/de zuilen• De verspreiding van het christendom kan met deze bron duidelijk gemaakt worden, want het gaat om het graf van een christen in de Romeinse catacomben / op de sarcofaag staan christelijke symbolen. Daaruit blijkt dat het christendom zich tot in Rome verbreid heeft	1 2

De Middeleeuwen

6	maximumscore 2 Uit het antwoord moet blijken: <ul style="list-style-type: none">• dat deze bron past bij kenmerkend aspect 'de verspreiding van het christendom in Europa'• omdat in de bron bisschop Willibrordus probeert de bewoners van Walcheren tot het christendom te bekeren / op Walcheren op missiereis was	1 1
7	maximumscore 4 Uit het antwoord moet blijken: <ul style="list-style-type: none">• dat de bron de gebeurtenissen eenzijdig weergeeft, omdat er alleen begrip is voor de opvattingen van Willibrordus en niet voor die van de bewaker/de bewoners van Walcheren en• dat dit in de bron naar voren komt doordat Willibrordus het enig juiste geloof heeft/wordt aangeduid als 'man Gods' / doordat de (niet-christelijke) bewoners van Walcheren 'heidenen' worden genoemd/hun geloof 'bijgeloof'/de bewaker van het heiligdom een 'goddeloze man'/ het geen probleem is dat Willibrordus een heiligdom stukslaat• De eenzijdigheid kan worden verklaard uit het doel van de tekst, omdat het hier gaat om een heiligenleven (geschreven om het leven van Willibrordus vast te leggen als een voorbeeld voor iedere gelovige) / door een monnik opgeschreven levensverhaal van een heilige	1 1 2

Vraag	Antwoord	Scores
8	maximumscore 3 Kern van een juist antwoord is: <ul style="list-style-type: none">dat de Frankische koning zijn invloed/macht over Walcheren/de Friese gebieden kon uitbreiden met steun van de christelijke kerkdat de paus door de steun van de Frankische koning zijn kerken/kloosters/missionarissen kon beveiligen / het christelijk geloof kon verspreidendat in de middeleeuwen het probleem ontstond over de vraag bij wie het hoogste gezag berustte, bij de paus of bij de vorsten	1 1 1
9	maximumscore 3 Voorbeeld van een juist antwoord is: <ul style="list-style-type: none">In de bron komt als kenmerk van het hofstelsel de horigheid van de boeren/de herendiensten/pachtbetalingen in natura naar vorenDoordat in de vroege middeleeuwen het geld vrijwel verdwijnt, moet de abdij van St.-Bertin de boeren diensten laten verrichten/producten laten leveren in plaats van belasting/pacht in geld te vragenDe horige boeren krijgen daarvoor bescherming van de abdij	1 1 1

Vroegmoderne tijd

- 10** **maximumscore 2**
Voorbeeld van een juist antwoord is:
De uitspraak over kunst past meer bij de Renaissance, omdat in de Renaissance de kunstenaar zelf belangrijk was / een meer realistische weergave koos / met perspectief schilderde (de individuele mens staat centraal)
of
omdat in de middeleeuwen de kunstenaar werd beschouwd als een ambachtsman/het niet belangrijk was wie de kunst gemaakt had/het vooral ging om wat werd afgebeeld.

Vraag	Antwoord	Scores
11	maximumscore 6 Uit het antwoord moet blijken: <ul style="list-style-type: none">dat het schilderij gaat over de protestantse reformatie (die splitsing van de christelijke kerk in Noordwest-Europa ten gevolge had), wat weergegeven wordt door de rooms-katholieken en de hervormers tegenover elkaar af te beelden endat de schilder de kant kiest van de hervormers, omdat hun argumenten zwaarder wegen/de Bijbel meer gewicht in de schaal legt dan de rooms-katholieke kerkelijke attributendat het schilderij als propaganda gebruikt kan worden, omdat het een eenzijdige weergave is van het standpunt van de kerkhervormers die als winnaars in het debat worden geschilderd	2 2 2
	<i>Opmerking</i> <i>Alleen als er per onderdeel een juiste verwijzing naar het schilderij wordt gegeven, mogen er twee scorepunten worden toegekend.</i>	
12	maximumscore 2 Uit het antwoord moet blijken dat: <ul style="list-style-type: none">in economisch opzicht de Republiek een bijzondere plaats inneemt door de rijkdom van de boeren/de enorme handel in schilderijen/het gebrek aan land om in te beleggenin cultureel opzicht de Republiek een bijzondere plaats inneemt door de grote schilderijenproductie/het grote aantal schilderijen waarmee de boeren hun huizen volhangen	1 1
13	maximumscore 2 Voorbeeld van een juist antwoord is: Reisverslagen zijn bruikbare bronnen voor onderzoek naar de bijzondere plaats van de Republiek, omdat aan bezoekers uit het buitenland de verschillen met hun eigen land en andere landen opvallen (Voor inwoners van de Republiek was de gang van zaken normaal.).	

Vraag	Antwoord	Scores
18	maximumscore 2 Voorbeeld van een juist antwoord is: Zo'n socialist kan in het artikel van Vissering een bevestiging van zijn (klassenstrijd) theorie zien, omdat er in deze fabriek zo'n tegenstelling bestaat tussen de omstandigheden van de arbeiders en die van de eigenaar, dat Vissering vreest dat de arbeiders wel in opstand moeten komen.	
19	maximumscore 2 Voorbeeld van een juist antwoord is: Volgens deze liberalen zou de sociale kwestie opgelost worden door vrije concurrentie/vrijhandel/een vrije markteconomie die welvaart voor iedereen zou brengen.	
20	maximumscore 2 Voorbeeld van een juist antwoord is: De Industriële Revolutie in (bijvoorbeeld) Groot-Brittannië leidde ertoe dat er een groeiende vraag naar katoen ontstond / een afzetmarkt voor industrieproducten nodig was. In India werd katoen verbouwd / bestond een grote afzetmarkt en daarom was het voor Groot-Brittannië belangrijk om India te koloniseren.	
	<i>Opmerking</i> <i>Alleen als in de uitleg een juist voorbeeld van een land met een kolonie wordt genoemd waarbij de relatie met de Industriële Revolutie juist wordt gelegd, mogen scorepunten worden toegekend.</i>	
21	maximumscore 4 Voorbeeld van een juist antwoord is: De Eerste Wereldoorlog heeft de vrouwenemancipatie in Groot-Brittannië bevorderd, want uit de bron blijkt dat: <ul style="list-style-type: none">• de arbeid van de vrouwen nodig is om zoveel mogelijk granaathulzen nauwkeurig te vullen/voor de oorlogsvoering/de oorlogsindustrie vrouwen werk geeft. Hierdoor ervaren vrouwen (en mannen) dat vrouwen even belangrijk zijn voor de oorlogsvoering als mannen/dat de maatschappij niet zonder vrouwenarbeid kan (wat de emancipatie bevordert)• de vrouwen leren opkomen voor hun rechten/zich bewust zijn van het verschil in beloning/willen overgaan tot staken (wat de emancipatie bevordert)	2 2
22	maximumscore 2 Uit het antwoord moet blijken dat de bekendmaking racistische/antisemitische opvattingen/maatregelen bevat, wat aansluit bij het racisme/antisemitisme van de nationaalsocialisten.	

Vraag	Antwoord	Scores
23	<p>maximumscore 4</p> <p>Voorbeeld van een juist antwoord is:</p> <p>In de bron komt de isolatie van de Joodse bevolking naar voren in:</p> <ul style="list-style-type: none"> • de verplichting de Jodenster te dragen • de beperking van de bewegingsvrijheid van de Joodse bevolking • De Duitse autoriteiten kiezen voor deze aanpak van isolatie om voor de (rest van de) Nederlandse bevolking het lot van de Joden geheim te houden/onrust te voorkomen/steun aan de Joodse bevolking te voorkomen om de Joodse bevolking makkelijker te kunnen deporteren/eliminieren 	<p>1</p> <p>1</p> <p>2</p>
24	<p>maximumscore 1</p> <p>Uit het antwoord moet blijken dat het gaat om de toepassing van grootschalige luchtbombardementen/terreurbombardementen (op burgerdoelen/op zeer grote schaal) / een totale oorlog waarvan de gehele burgerbevolking het slachtoffer kan worden.</p>	
25	<p>maximumscore 2</p> <p>Voorbeeld van een juist antwoord is:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De Koude Oorlog is een belangrijke politieke reden voor de Amerikaanse regering om Europa economische steun te verlenen (omdat de Verenigde Staten wilden voorkomen dat Europa communistisch zou kunnen worden) • De foto kan gebruikt worden omdat erop te zien is dat een grote stad volledig verwoest is / hoe slecht de (economische) situatie in Europa is 	<p>1</p> <p>1</p>
26	<p>maximumscore 4</p> <p>Voorbeeld van een juist antwoord is:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De eerste verandering is het verdwijnen van de Joodse bevolking/het Joodse element uit het straatbeeld (In 1933 zie je twee broodbezorgers van een Joodse bakker fietsen met op de achtergrond de synagoge) • De historische verklaring is dat tijdens de Tweede Wereldoorlog de Joodse bevolking werd weggevoerd (en vermoord) • De tweede verandering is het ontstaan van de multiculturele samenleving/de komst van Turken en Marokkanen/arbeiders uit het Middellandse Zee gebied • De historische verklaring is dat er in de jaren zestig immigratie naar het welvarende Europa op gang kwam uit economische en politieke (vluchtelingen) motieven 	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>

6 Bronvermeldingen

- bron 1 ontleend aan: Vincent Hunink (vert.), Gaius Julis Caesar, Oorlog in Gallië en Aulus Hirtius Aanvulling op Caesars Oorlog in Gallië, Amsterdam 1997, pag. 28-29.
- bron 2 Fabrizio Mancinelli, De Romeinse Catacomben en de wortels van het Christendom, Firenze 1987, pag. 8.
- bron 3 Ben Speet, De 25 dagen van Nederland, beslissende momenten uit de vaderlandse geschiedenis, deel 2, 5 juni 754, Bonifatius te Dokkum vermoord, Zwolle 2005, pag. 46.
- bron 4 ontleend aan: B.H. Slicher van Bath, De agrarische geschiedenis van West-Europa 500-1850, Utrecht 1987, pag. 56.
- bron 5 M. Rooijen, Steden en hun verleden, Den Haag 1988, pag. 99.
- bron 6 René van Stipriaan, Ooggetuigen van de Gouden Eeuw, Amsterdam 2002, pag. 182.
- bron 7 ontleend aan: Cynthia Mcleod, Elisabeth Samson. Een vrije, zwarte vrouw in het 18e eeuwse Suriname, Schoorl 1996, pag. 12.
- bron 8 ontleend aan: S. Vissering, Engelsch landschap, in: Herinneringen, Studiën en schetsen, Amsterdam 1863, pag. 26-27.
- bron 9 Max Arthur, Vergeten stemmen uit de Grote Oorlog, Amsterdam 2004, pag. 220-221.
- bron 10 Archief Herinneringscentrum Kamp Westerbork.
- bron 11 A.H. Paape (red.), Bericht van de Tweede Wereldoorlog, Amsterdam 1974-1975, Luchtoorlog, nummer 41, pag. 1143.
- bron 12 Het Nieuwsblad voor het Noorden van 1 september 1933, Groninger Archieven, nr. 318 GA.
- bron 13 Het Nieuwsblad van het Noorden van 25 september 1996, pag 3, Groninger Archieven, nr. 208 GA.
- bron 14 NRC-Handelsblad, donderdag 22 maart 2007.